

ועדת הפנים - 3.12.57

שר הפנים:
 למכתב של מרכז הקואופרציה: - אין שום קשר בין מס התנועה שהם מזכירים ובין מס עסקים. ייתכן שהם משלמים מסים למוסדות שונים, אבל זה לא שייך לענין שעליו אנו דנים עכשיו. גם הצעתם שהמס ייגבה לפי מספר האוטובוסים אינה שילכת לחוק הזה אלא לחוקי-העזר. בכל מקרה שאפשר להגיע לטורד כלשהו שיהיה אובייקטיבי בענין המס - אנו מיעצים תמיד לרשויות המקומיות לעשות כן לגבי המסים השונים, אבל אין זה שייך לענין שלנו.

ד"ר חלט: 1. להשאיר את סעיף 1 פתוח עד לאחר הפגישה עם נציגי מרכז הקואופרציה;

2. לקבל את הסעיפים 2-8 כפי שנוסחו מחדש ע"י היועצים המשפטיים.

ד"ר שופמן: מי מפרסם את התקנות בדבר הקמת בי"ד למס עסקים?

מר גלס: על כך יש הוראה בחוק. מה שמוצע כאן הוא רק שתחול חובה בדבר הקמת בי"ד כזה.

היו"ר י. ריפתין: בכך סיימנו את הדיון בחוק מס עסקים. בישיבה הקרובה נשמע אפוא עוד את נציגי מרכז הקואופרציה, ואז נסכם בסעיף 1. אני מודה בשם הוועדה לכל נציגי הממשלה והיועצים המשפטיים שעסקו בחוק זה.

2. חוק הרשויות המקומיות (הקניית רכוש ציבורי)

שר הפנים: אני מבקש לדון בחוק זה במהירות המכסימלית, כי בינתיים הגיעו אלי ידיעות - שאפנס טרם בדקתי את אמיתותן - שבכמה פינות בארץ מטהרים בחיסול הרכוש הזה בדרך הטקשה על החזרתו. אני יודע שיש שני חוגים עיקריים החוששים מפני החוק הזה:

(1) החוגים הדתיים. למרות הדברים שנאסרו במפורש, שאין הוראות סעיף 2 חלות על נכסים המשמשים צרכים או שירותים דתיים או שהוקדשו לצרכי צדקה - הם מטשיכים לחשוש טכך. כיוון שבענינים אלה ההכרעות לא יהיו אדמיניסטרטיביות ותהיה אפשרות לערער בפני ביהמ"ס לא רק על גובה הפיצויים אלא גם על עצם הדבר - אינני רואה סיבה לחשש זה.

(2) החוגים הקוראים לעצמם "חלוצי המושבות", אלה שהיו בשעתו הראשונים בהקמת מושבות פרטיות לפני טלחת העולם הראשונה. בימי התורכים צריך היה להסוות חלק מהרכוש הציבורי, והם מניחים שהנכסים הללו - אם כי מתחילה היו מיועדים לצרכי ציבור - יש להם זכות חזקה לגביהם. זוהי בעצם ההתנגדות היחידה המנסה להטביח את חוסר הזכות כביכול שחוק כזה.

אם בגלל תעלולי שלטון זר חייבים היו בשעתו לרשום רכוש ציבורי בצורות שונות - לא יהיה זה הוגן שבמדינה עצמאית נפשיך להגן על אותו מספר קטן של אנשים פרטיים הרוצים ליהנות מפרי תעלולי המשטר. הודו ולא להחזיר את הרכוש לציבור. אחד מחברי הכנסת קרא לחוק זה בשם אכספרופריאציה. אין זו אכספרופריאציה; זוהי הגנה נגד אכספרופריאציה. כי הטובד הוא רק על אותו רכוש אשר צריך היה - לפי מה שנקבע בשעתו - להיות רכוש ציבורי.

ועדת הפנים - 3.12.57

סר הפנים:

תוך כדי הדיון בכנסת היו מערערים גם על ניסוחם של ארבעת הסעיפים היסודיים של החוק. זהו ענין אחר, וזאת עלינו לברר פה בישיבה. כל הצעה שלא תפגע בטטרה אלא שתבטיח את העקרון - אני ... סוכן לקבל ברצון.

היו"ר י. ריפתין: הזמנו לישיבה זו את נציגי התאחדות האכרים ומועצת החקלאות. ממועצת החקלאות קיבלנו גם תזכיר בענין זה (קורא את התזכיר). נעבור עתה לדיון בסעיפי החוק.

סעיף 1

=====

היו"ר י. ריפתין: (קורא את הסעיף).

י. ישעיהו: במקום שכתוב "מועצה מקומית", האם כולל הדבר כסובן סאליו גם מועצה מזורית?

סר הפנים: בהחלט.

ש. פרלשטיין: בעיקרו של דבר הייתי מצטרף להצעת מועצת החקלאות להחזיר את החוק לממשלה. כיוון שזה לא ייתכן עתה - יש בידי הצעת ניסוח חדש לחלוטין לחוק, ובהתאם לה מציע את תיקוני הצעת הממשלה.

לגבי הנכסים - מבקשים להוסיף את המלים "מפעלים ומתקנים". כי יש שהנכסים הללו מהווים חלק ממתקן או מפעל קיים, ובמקרים אלה צריכה ההקניה ... להתייחס למתקן או למפעל האמור כולו ולא רק לחלק שהרשות המקומית מעוניינת בו.

נוסף לכך, לאחר המלים "וכן התחייבויות וחובות", מוצע להוסיף את המלים: "קיימים, עתידים או סותרים", כדי לתת לענין פירוש יותר רחב.

י. שופמן: ההגדרה המוצעת בחוק רחבה מדי. עיקר הויכוח בכנסת היה סביב השאלה כיצד להגדיר את הנכסים הללו הצריכים לשמש את צרכי הכלל במקום, ולהבדילם מנכסים של מוסדות שטלכתחילה בועדו לא לשימוש הכלל ולא בגין טלכתחילה במקום הרשות המקומית אלא הוקמו מתוך יזמה פרטית או חברית מקומית. ההצעה המוצעת יוצרת אפשרויות בלתי-טובגבלות בחוק. אם קבוצת אנשים הקימה לה, למשל, ספריה ציבורית, לא במקום הרשות המקומית אלא ביזמתה-היא, הרי על סמך ההגדרה המוצעת אפשר יהיה להקנות גם את הספריה הזאת. אינני מערער על הצורך להעביר לרשות המקומית את הנכסים הציבוריים שנרשמו כפרטיים רק כהסוואה בגלל המצב שהיה קיים בשעתו. אבל זה אינו נובע מתוך ההגדרה שבחוק הזה. הייתי רוצה לצמצם את הענין הזה כבר בסעיף ההגדרות, ולא להשאיר זאת לסעיף 2. בישיבה הקרובה אני מציע מנוסחת.

סר זינו-אב: הבאנו אתנו הצעת חוק מתוקנת. לא הבאנו לישיבה זו את היועצים המשפטיים שלנו, משום שחשבנו כי פרטי הסעיפים לא חייבים להסריד כרגע את הוועדה. אתחיל אפוא בהערות כלליות. את שאר החומר נוכל להעביר לכם בכתב.

אנו נציגים של שני מוסדות חקלאיים במקטור הפרטי, הטייגים במסותף למעשה את כל המקטור הפרטי. הצעת החוק הזאת נובעת לנו בעיקר בשטח הנוגע לקואופרציה, בעיקר קואופרציה של מפעלי מים לצרכים חקלאיים. ישן עשרות שנים נוצרו במטבות - הן אלן הקטנות להתאחדות האכרים והן אלו שטייג אמתן טר זקס ושיש להן טבנה יותר קואופרטיבי - מוסדות אשר סיפקו מים לחקלאיים ביחד עם צרכים חקלאיים שונים. הקואופרטיבים הללו דאגו במסותף לשידוטים בתקופה שלא היו רשויות מקומיות ולא היה למקומות סטטוס מוניציפלי.

ועדת הפנים - 3.12.57

טר זיו-אב:

לטשל: במושב שלי, מגדילאל, כיוון שלא היה מי שיטפל בצרכי הללו, אך טבעי הוא שכאשר עלינו על הקרקע סיפקנו בעצמנו את צרכי ביה"ס ואת כל הדרוש למושב.

החוק המוצע מעמיד בטכנה רצינית את אגודות המים. יש כמה אגודות מים במושבנות אשר... טיפקו בדרך קואופרטיבית מים למאות חקלאים לכל שטחי החקלאות. מתקופה זו נשארו לאגודות המים הללו תפקידים בסידה זעומה גם בשטח אספקת המים לשתייה, חובה המוטלת כיום על הרשות המקומית. במגדילאל הקטנו אגודת מים שיש לה עשר בארות. הצינורות שהנחנו טיפקו מים גם לצרכים חקלאיים וגם למגרשים שעליהם נבנו אח"כ בתים. כיום אותה אגודת מים מספקת למעלה מ-90% מים לצרכי חקלאות, ורק כ-6% מים שתייה. ואנו מודאגים. כי החוק לפי נוסחו המוצע יכול להעמיד בטכנה מפעלים קואופרטיביים פר-אקטלנס במושב כמו מגדילאל, רמתיים ועוד. אנו באים מפוא אליכם ומבקשים להבטיח בחוק - ובענין זה נוכל להציע הצעה מנוסחת ע"י המספטים שלנו - שהחוק לא יחול על מוסדות קואופרטיביים חקלאיים, כשם שאינו חל על מוסדות צדקה חיים.

יש טכנה מסקית בדבר. אגודות מים טמנהלות על יסודות מסקיים ברורים. בשעה שאנו מקימים אגודות מים - אנו חייבים, על יסוד סידורים פנימיים, להגיע למים זולים יותר, למים בכל מקום ובכל זמן, ובגבהים טופוגרפיים שונים. אם האגודה הזאת תעבור, חלילה, לרשות מקומית - הרי ברשות המקומית יש התנגשות מתמדת בין האינטרסים המוניציפליים האורבאניים כמו מאוד וכו', ובין העניינים החקלאיים. מתוך נסיוננו איננו בטוחים שהרשות המקומית מסוגלת כיום ומעוניינת לתת שירותים לחקלאים כפי שהמסק החקלאי נזקק להם, לא מבחינת מחיר המים ולא מבחינת אספקה סדירה ועדיפות הצרכים החקלאיים. ענין זה צריך לעורר אפוא בכנסת את הבעיה של עצם הייצור החקלאי. ואנו סבורים שהנמקה זו עצמה דיה להעמיד את הכנסת על הסכנות הנשקפות לחקלאות, לחקלאים ולייצור החקלאי.

לכן אנו מציעים להוציא מהחוק הזה את כל הקואופרטיבים לאספקת מים בקואופרציה החקלאית, בסידה שהם מספקים את טרביית המים לצרכי החקלאות במקום. אטנם השר ומנהל הסחור וכו' יכולים תמיד להבטיח בחוק המים את האינטרס של החקלאים במקום, אבל הדבר דרוש מאד גם בחוק הזה. לכן היינו מציעים לעבור על החוק מבחינת ביטוחו סעיף-סעיף.

היו"ר י. ריפתין: אם הוזכרה כאן הצעת חוק חדשה - עלי לומר שלפני הוועדה טונחת הצעת חוק אחת בלבד, זו שהכנסת העבירה אליה. אנו טוכנים לשמוע כל הצעות, אבל איננו יכולים לדון על חוקים מקבילים.

אם יהיו לכם הצעות טפורטות - אנו טוכנים לשמוע אותן או לקבל תזכיר טפורט, אבל נשמע זאת בצורה טרוכזת, ואח"כ תעבור הוועדה בעצמה, כמקובל אצלנו.

שר הפנים:

ההגדרה הרחבה שניתנה כאן ניתנה טשום שזוהי טטגרת שבעקבותיה בא הפירוט מתי טשתמשים בדברים הללו. הכוונה איננה למפעלים שהקימו מוסדות לשם טובת-ההנאה של חבריהם. אם הוזכרה קודם טפריה - הרי העירייה רטאית להקים טפריה, וגם כל גוף פרטי או ציבורי רטאי לעשות זאת. מקובע הוא אם אותה טפריה היתה אחד הדברים שרשות מקומית חייבת לתת לכל, ושנית: האם אלה שהקימו אותה טפריה, בעת שהקימו אותה, חיפשו צורות כאלו טשום שלא היתה אפשרות אחרת להקים מפעל ציבורי מבחינת המסלל שהיה קיים אז.

לגבי המים - אקח לדוגמה מושבה כמו נט- ציונה. אם בתקופה כלשהי התארגנו שם אנשי המקום בצורה שבהכרח לא היתה אז צורה של רשות מקומית, והקימו את מפעל המים - הרי זהו מפעל מים הצריך לעבור עכשיו לרשות המקומית שם. אם בתוך אותה נט-ציונה

ועדת הפנים - 3.12.57

שר הפנים:

התארגנה קבוצת אנשים ע"מ לחפור באר למסקיהם-הם - הרי, בדיוק כשם שלא נבוא לפרט ונדרוש סמנו את הבאר שלו, כך לא נבוא גם לאלה. אין הבדל בין פרט אחד ובין ארגון של פרטים לצרכיהם-הם. החל ב-1 בינואר יתחילו לפעול ועדות חקלאיות שיצטרפו, בהתאם לחוק, לספל בעניינים אלה.

חלק מהדברים שעוררו כאן אפוא אין סתורניים אליהם כלל. אבל גם הוקם מפעל כלשהו, ע"י קבוצה קטנה שהוותה בשעתו 100% של מקום כלשהו, ע"מ לשרת את כל סאת-האחוזים הללו, ובטווח הזמן גדל המקום והמפעל נשאר בבעלותם של אותם המעטים - צריך לראות אותו מפעל כמיועד לא רק לאותו מספר אנשים שכיום רוצים לראות את עצמם פרטים, אלא צריך להיות מיועד גם עתה לכל סאת-האחוזים, כלומר: לרשות הטקוטית. אני מסכים אפוא לתיקונים בניסוח, אבל הכוונה צריכה להיות ברורה.

מר י. זקס:

את הבעיות העיקריות של המועצה החקלאית העליונה בתזכיר ששלחנו אליכם. אני רוצה רק להבהיר פה כמה דברים. הסטטוס הסובייציפלי של כפרים גדולים במועצה החקלאית - כמו כפר-שמריהו - הוא סטטוס של מועצה טקוטית. היום מדובר בחוק. על מועצות טקוטיות בלבד. אבל אם יתקבל החוק הזה, סחד הוא יוכל להיות מכון גם לוועדי-הכפרים שבתוך המועצות האזוריות.

שר הפנים:

כבר הובהר כאן שכאשר כתוב "מועצה טקוטית", הכוונה היא גם למועצות האזוריות.

מר י. זקס:

זה מחסיר אפוא את הבעיה עוד יותר. בכל אופן, שאלתי פקידים בכירים בטכורד הפנים, והם אמרו שזה אינו כולל את המועצות האזוריות, וזה גם לא טוב מנוסח החוק.

רוב הכפרים שלנו מאוגדים במועצות אזוריות. השוני לגבי טושבי-עובדים הוא שבטושבי-העובדים האגודה החקלאית והוועד המקומי זהים. אצלנו יש כפרים רבים בהם אין הדבר כן. ראשית, בגלל העובדה שמשקי-העזר ברוב האגודות שלנו אינם חברים האגודה. בטווח הזמן נוספו תושבים רבים, לא חקלאיים, שמשילא אינם חברי האגודה. לפי החוק, אם נחות כ-90% של תושבי המקום הם חברי האגודה, צריך לבחור בוועד מקומי מיוחד.

האינטרסים של הוועד המקומי שונים מאלה של האגודה החקלאית. הסיים במקום הם בידי האגודה החקלאית. ייתכן, כמו במועצה טקוטית, שהוועד המקומי, דרך המועצה האזורית, ידרוש את הקניית מפעל הסיים. אנו חרדים מאד לגורל האגודה החקלאית בתוך כמה כפרים. יש משקים דו-טפותיים היכולים לקנות ולסווק בעצמם את תוצרתם החקלאית, ומה שטחזיק אותם בתוך האגודה החקלאית, הוא שהם קטורים לזכויות הסיים בתוך האגודה. אם יוצאו עתה את מפעל הסיים מידי האגודה - עלולים משקים אלה לעזוב אותה, וכבר יש לנו מקרים כאלה.

מר זיו-אב:

אין כמעט סעיף בחוק שבו אין לנו הצעת ניסוח, ויש גם כמה טעיפים נוספים שאנו מציעים בתוך המבנה של החוק הזה. לא הייתי מעדיף להיכנס עכשיו לפרטי הסעיפים, כיוון שלא הבאנו אתנו את היועצים המשפטיים שלנו. הייתי מבקש אפוא שתקבעו לנו טועד לפגישה נוספת. לקראת דיון זה אנו מוכנים להעביר אליכם את הערותינו בכתב, ע"מ שתוכלו לעיין בהן לפני הישיבה.

היו"ר י. ריפתין:

נודה לכם אם תעטו כן. בשבוע הבא ביום ג' נשמע אתכם אפוא שנית, לפרטי הדברים. נשמע את הערותיכם לכל הסעיפים בצורה מרוכזת, ואח"כ תמשיך הוועדה בדיוניה בחוק.

ועדת הפנים - 3.12.57

3. שו"ת

היו"ר י. ריפתין:

בישיבה הקודמת ביקש ח"כ סגורי-כהן
אין נפורטציה על הסקרה בעוטפיה ומכתבו
של שייך תרעבי. העברתי את השאלה לשר המשטרה, וטרם קיבלתי טענה
תשובה.

כפי שזכור לחברים, הועברה לוועדה בשעתו
הצעה לטה"י בענין תופיק זיאד מבצרת. הענין היה אז טוב-יוד יצה,
וביקשנו טוועדה טשנה שתבדוק את פטה"ד ותראה אם הוא טכטה את הענין.
טונה לפני טכתב של חברי הכנסת שופטן ודוד הכהן שבחנו את פטה"ד.
לאחר עיון בפטה"ד המנוטק הגיעו למסקנה שאין באפשרותם לערער על
פסק-דינו ומסקנותיו של השופט, ואין לוועדת הפנים מקום לטפל בענין
טעברו של תופיק זיאד. בשעתו הונחה על שולחן הכנסת מסקנה שהענין
הוא טוב-יוד יצה ולכן אין הוועדה מטפלת בו. לדעתי אין מקום להניח
מסקנה נוספת עתה על שולחן הכנסת. נראה לי שלאחר שבדקנו את הענין
בקפדנות, אנו יכולים לראות את השאלה כמחוסלת.

ש. פרלשטיין:

אין זה נראה לי. המסקנה שהבחנו בשעתו
על שולחן הכנסת היתה מסקנת-ביניים, ואנו
חייבים להניח את המסקנות הסופיות.

היו"ר י. ריפתין:

אבדוק שוב את המסקנות שהונחו אז על
שולחן הכנסת. אם יתברר שהן הונחו בצורה
של מסקנות-ביניים - נניח עתה מסקנות סופיות.

(הישיבה נועלה ג-10.35)